

ELES, d.o.o.

gospod Aleksander Mervar, direktor

Hajdrihova ul. 2
1000 Ljubljana

**ZADEVA: ostro nasprotovanje gradnji tranzitnih daljnovodov mimo
šol in vrtcev**

Spoštovani gospod Mervar,

s strani civilne iniciative »ZaščitimoOtrokePredSevanjem« smo bili informirani o vaših zadnjih namerah v zvezi s postavitvijo dveh najmočnejših tranzitnih daljnovodov, vsakega napetosti po 400 kV; gre za projekt, ki ga načrtujete skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor.

Glede na dokumente, pridobljene s strani Ministrstva za okolje in prostor (resda zaenkrat vmesne), naj bi bila od dveh variant, severne in južne, kot primernejša ocenjena severna varianta. Slednja poteka neposredno v bližini osnovne šole Vižmarje-Brod in vrtca Šentvid, enota Mravljincek ter osnovne šole in vrtca Dobrova (oddaljenost od vsakega objekta je le nekaj deset metrov) ter neposredno nad igrišči NK Arne Tabor 69, kjer 250 članov, predvsem otrok, vsak dan trenira nogomet. Severna trasa naj bi bila izbrana zaradi domnevno nekoliko cenejše izvedbe, čeprav poteka po bistveno bolj gosto poseljenih območjih, medtem ko naj bi bila južna trasa izločena predvsem zaradi domnevne stroge zaščite naravne in kulturne dediščine na Ljubljanskem barju.

Kot veste, po severni strani osnovne šole Vižmarje-Brod in južni strani vrtca Šentvid, enota Mravljincek v koridorju že poteka sedem visokonapetostnih daljnovodov, dva napetosti po 35 kV, štirje napetosti po 110kV in en napetosti 220kV; slednji, najbližji navedenim objektom, naj bi se nadomestil z dvema najmočnejšima tranzitnima daljnovodoma napetosti po 400kV vsak. Daljnovoda naj bi bila namenja predvsem trgovanju z električno energijo med vzhodom in zahodom Evrope.

Prav tako potekajo po južni strani osnovne šole in vrtca Dobrova v koridorju trije visoko napetostni daljnovodi, dva po 110kV in en 220kV daljnovod, od katerih naj bi se najbližji nadomestil z dvema najmočnejšima tranzitnima daljnovodoma napetosti vsak po 400kV.

Opisana gradnja po severni trasi je predvidena kljub dejstvu, da je načrtovana daljnovoda mogoče zgraditi po južni trasi, kjer se lahko izogneta vsem poseljenim objektom najmanj za 150 m. Kar je še pomembnejše, na tej trasi ni zaradi vpliva EMS prizadet noben vrtec ali šola. Kljub temu ste se očitno odločili graditi navedena objekta tako blizu šol in vrtcev. V takšnem primeru bo približno 1800 otrok vsakodnevno izpostavljenih nizkofrekvenčnemu elektromagnetnemu sevanju – EMS in to še večjemu, kot so že sedaj.

V zvezi z navedenim ravnatelja osnovnih šol, ravnatelja vrtcev, predsednika sveta staršev in predsednika sveta šol izražamo svoje najostrejše nasprotovanje izgradnji daljnovodov mimo šol in vrtcev, saj je zagotavljanje zdravega in varnega okolja, v katerem otroci, za katere odgovarjamo, preživljajo veliko svojega časa, glavna naloga naših institucij.

Svoje stališče utemeljujemo z naslednjimi dejstvi:

1. Slovenski inštitut za meroslovje in kakovost - SIQ, je v devetdesetih letih izdal strokovno mnenje, v katerem je avtor dr. Peter Gajšek, odsvetoval širjenje prizidka šole in vrtca Dobrova v smeri proti obstoječi trasi daljnovodov na osnovi raziskav, ki dokazujejo karcinogen učinek izpostavljenosti nizkofrekvenčnega elektromagnetnega sevanja - EMS na otroke. Na osnovi tega dokumenta, se prizidek ni smel širiti v smeri proti obstoječim daljnovodom, temveč na drugo stran. Po novem načrtu želite z dvema novima najmočnejšima daljnovodoma ob osemkratnem povečanju kapacitet prenosa električne energije še dodatno približati negativne vplive elektromagnetnega sevanja in hrupa objektom osnovne šole in vrtca. (mnenje dr. Gajška je priloženo);
2. Mnoge mednarodne študije potrjujejo znatno povečanje incidence levkemije pri otrocih, ki so izpostavljeni EMS. Gre za študije, objavljene v najvišje uvrščenih svetovnih medicinskih revijah, kot npr. British Medical Journal, British Journal of Cancer, American Journal of Epidemiology itd. (študije so dostopne na internetnem naslovu <http://www.brod.si/v-svetu/>). Tudi Svetovna zdravstvena organizacija je preko svoje Agencije za raziskave raka, EMS uvrstila med možne dejavnike tveganja za nastanek otroške levkemije in ga kot takšnega uvrstila v kategorijo 2B, pri čemer so kategorije postavljene od 1 (dokazano nevarno) do 4 (nenevarno);
3. Omenjenim smernicam je sledila tudi Republika Slovenija. Ministrstvo za zdravje RS v Strategiji za zdravje otrok in mladostnikov v povezavi z okoljem 2012–2020 navaja škodljive vplive elektromagnetnega sevanja na zdravje otrok. V omenjenem dokumentu je zapisano, da obstajajo številne epidemiološke raziskave, ki kažejo na povezavo med dolgotrajno izpostavljenostjo elektromagnetnim poljem nizkih frekvenc, (ki jih povzročajo daljnovodi) ter posledično povečano stopnjo tveganja nastanka otroške levkemije. Strategija je dostopna na spletnih straneh Ministrstva za zdravje.

[\(http://www.mz.gov.si/si/delovna_podrocja/javno_zdravje_preprecevanje_bolezni_in_krepit_ev_zdravja/okolje_in_zdravje/okolje_in_zdravje_otrok/\)](http://www.mz.gov.si/si/delovna_podrocja/javno_zdravje_preprecevanje_bolezni_in_krepit_ev_zdravja/okolje_in_zdravje/okolje_in_zdravje_otrok/).

4. Vse to dodatno v svojem strokovnem mnenju potrjuje prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa pri UKC v Ljubljani, ki v svojem mnenju opozarja na zavajajoča tolmačenja predpisov s strani vaših načrtovalcev, na nevarnost slepega zaupanja določenim mejnim vrednostim ter na dolžnost vseh odločevalcev, da pri umeščanju takšnih objektov v prostor upoštevajo previdnostni princip. Kot pravi prof. Dodič Fikfakova:

*»V primeru razvrščanja v 2B skupino mora nujno veljati **previdnostni princip**, ki odločevalcem narekuje, da načrtujejo, zagovarjajo in izvršujejo načrte tako, da ne škodujejo človeku tudi v primerih, ko je neka povezava še relativno negotova. Velja zaključiti s predhodnimi avtorji, ki opozarjajo, da:*

- *smo dolžni spoštovati previdnostni princip in da*
- *smo dožni zaščititi populacijo, predvsem pa najbolj občutljiva bitja, otroke.«*

(mnenje prof. dr. Fikfakove je priloženo).

Glede na vse navedeno je res najmanj nenavadno, da želi vaša družba na vsak način zaobiti zgoraj navedena dejstva in zgraditi najmočnejša tranzitna daljnovoda tako blizu naših šol in vrtcev. Očitno velja po vašem mnenju načelo previdnosti, ki je, kot rečeno, temeljno načelo pri umeščanju takšnih objektov v prostor in je kot tako uzakonjeno tako v mednarodnem pravu kot tudi pri nas, le za varovanje ptic na Ljubljanskem barju, za naše otroke pa ne!

Ko zagovarjate gradnjo daljnovodov skozi strnjena naselja mimo šol in vrtcev, pravite, da je načelo previdnosti smiselno upoštevati sorazmerno s stroški, ki pri tem nastanejo. Se sploh lahko vprašamo koliko je vredno eno otroško življenje, izgubljeno zaradi levkemije? Zagotovo mnogo več kot nekaj stebrov daljnovoda in nekaj kilometrov žic, ki so potrebni, da se daljnovoda umaknejo šolskim objektom!

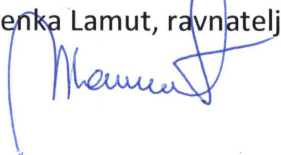
Menimo, da je iskanje tras najmočnejših daljnovodov v neposredni bližini šol in vrtcev preprosto nedopustno, še posebej, ko ob tem obstajajo druge rešitve. Pri tem moramo stremeti k izboljšanju trenutnih razmer, ne pa, da strokovnjaki z matematičnimi modeli dokazujejo vplive na robu zakonsko dopustnih mej (po zastareli Uredbi iz leta 1996), in na ta način dodatno povečujejo vpliv elektromagnetnega sevanja na otroke.

Kot rečeno, ravnatelji, učitelji, vzgojitelji in vsi ostali zaposleni v navedenih institucijah ter starši menimo, da v tej državi ne sme nihče kakorkoli in kadarkoli ogrožati zdravja in varnosti naših otrok! Opozarjamo, da smo s strani staršev otrok, ki so nam zaupani v varstvo, prejeli odločno nasprotovanje postavljanju daljnovodov zraven naših objektov in prepričani smo, da bi morebitna uresničitev vaših namer ogrozila izobraževalni proces v naših šolah in vrtcih, saj se bo precej otrok iz njih izpisalo!

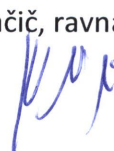
Upamo, da bo na koncu vendarle prevladal razum, zato vas pozivamo, da nemudoma spremenite predloge umestitve novih tranzitnih daljnovodov tako, da se pri načrtovanju

uporabijo druge rešitve, ki zagotavljajo popoln umik načrtovanih daljnovodov stran od naših otrok!

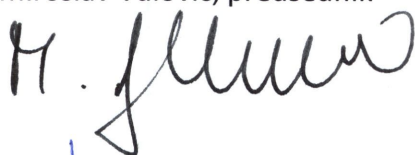
Osnova šola Vižmarje Brod
Nevenka Lamut, ravnateljica

Osnova šola Dobrova
Viljem Kovačič, ravnatelj

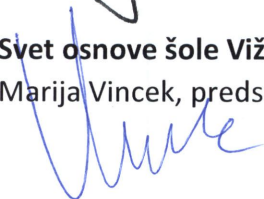
Svet staršev osnove šole Vižmarje Brod
Miroslav Vulović, predsednik

Svet staršev osnove šole Dobrova
Magdalena Tehovnik, predsednica

Svet osnove šole Vižmarje Brod
Marija Vincek, predsednik

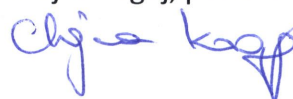
Svet osnove šole Dobrova
Simona Glavič, predsednica

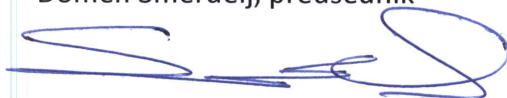
Vrtec Šentvid, enota Mravljincek
Jožica Pantar, ravnateljica

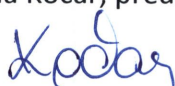
Vrtec Dobrova
Mojca Kogoj, pom. ravnateljja

Svet staršev Vrtca Šentvid
Domen Smerdelj, predsednik

Svet Vrtca Šentvid
Tatjana Kočar, predsednica

Ljubljana, Dobrova, 9. 5. 2016

Poslano v vednost:

predsedniku Republike Slovenije Borutu Pahorju
predsedniku parlamenta Republike Slovenije dr. Milanu Brglezu
predsedniku vlade Republike Slovenije dr. Miru Cerarju
ministrici za izobraževanje, znanost in šport dr. Maji Makovec Brenčič
ministrici za zdravje Milojki Kolar Celarc
ministrici za okolje in prostor Ireni Majcen
ministru za infrastrukturo dr. Petru Gašperšiču
varuhinji človekovih pravic Vlasti Nussdorfer